

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра історії України та археології

СИЛАБУС

нормативної навчальної дисципліни

Історія України нового часу

(кінець XVIII – початок XX століття)

підготовки бакалавра

спеціальності 014 Середня освіта (історія)

032 Історія та археологія

освітньо-професійної програми Середня освіта. Історія, правознавство

Історія, європеїстика, археологія

Луцьк 2020

Силабус навчальної дисципліни “Історія України нового часу (кінець XVIII – початок XX століття)” підготовки бакалаврів, галузі знань – 03 гуманітарні науки, 01 освіта / педагогіка, спеціальності – 014 середня освіта (історія), 032 Історія та археологія, за освітньо-професійною програмою – «Середня освіта. Історія, правознавство», Історія, європеїстика, археологія.

Розробник: Кінд-Войтюк Наталія Василівна, кандидат історичних наук, доцент.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри історії України та археології (протокол № 2 від 18 вересня 2020 р.)

Завідувач кафедри *BK* (проф. Баран В. К.)

© Кінд-Войтюк Н. В., 2020

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна / освітньо-наукова/ освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	галузь знань – 01 освіта / педагогіка 03 гуманітарні науки спеціальність 014 – середня освіта (історія) 032 Історія та археологія освітньо-професійної програми – Середня освіта. Історія, правознавство Історія, європеїстика, археологія освітній рівень - бакалавр	Нормативна
		Рік навчання – другий
		Семестр – четвертий
Кількість годин 120 год. Кредитів 4		Лекційні – 34 год. Практичні (семінарські) – 34 год. Індивідуальні
		Самостійна робота – 52 год. Консультації 8 год.
ІНДЗ є		Форма контролю – екзамен
Мова навчання – українська		

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові Кінд-Войтюк Наталія Василівна

Науковий ступінь кандидат історичних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент

Контактна інформація телефон (моб.) + 38 (050) 0443542;

e-mail kind2017@ukr.net

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

Анотація курсу. Програма навчальної дисципліни укладена відповідно до освітньо-наукової програми – Середня освіта, історія, правознавство, Історія, європеїстика, археологія підготовки бакалавра в галузі знань – 01 освіта / педагогіка, 03 гуманітарні науки за спеціальністю – 014 Середня освіта (історія), 032 Історія та археологія. Курс „Історія України нового часу”, що вивчається протягом четвертого семестру студентами другого курсу історичного факультету Волинського національного університету імені Лесі Українки, передбачає засвоєння періоду української історії з кінця XVIII – до початку XX ст. Цей історичний проміжок (його називають „Історія України нового часу”) символізує цілу епоху в житті української спільноти, яка має чітко виражені явища і тенденції і суттєво відрізняється від попередніх і наступних епох.

Пререквізити (попередні курси, на яких базується вивчення дисципліни). Для ефективного засвоєння дисципліни “Історія України нового часу (кінець XVIII – початок XX століття)” студент повинен попередньо або паралельно вивчити дисципліни “Історія країн Центрально-Східної Європи середніх віків та нового часу».

Мета і завдання навчальної дисципліни.

Мета курсу – поглиблено вивчити найважливіші питання історії Наддніпрянської і Західної України зазначеного періоду, звернувши увагу на зародження нових явищ в економічному житті українських земель, процес формування української ментальності, національних рухів, тенденції формування надбань української культури.

Завдання вивчення курсу полягає в тому, щоб студенти оволоділи фактологічним матеріалом, на основі якого могли б розібратися у складних багатогранних процесах, що відбувалися в політичному, економічному і культурному житті Наддніпрянської і Західної України кінця XVIII – початку XX ст.

Програмні компетентності	
Інтегрована компетентність (ІК)	Здатність продукувати наукові ідеї, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, вирішувати комплексні проблеми в процесі дослідницької та професійної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження у галузі гуманітарних наук.
Загальні компетентності (ЗК)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. 5. Здатність спілкуватися іноземною мовою. 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел. 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. 9. Здатність бути критичним і самокритичним. 10. Здатність працювати в команді.
Фахові компетентності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Усвідомлення взаємозв’язку між фактами, подіями, явищами і

<p>ності (ФК)</p>	<p>процесами в минулому та сучасності.</p> <p>2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.</p> <p>3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.</p> <p>4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.</p> <p>5. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).</p> <p>6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.</p> <p>7. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.</p> <p>8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні соціальні події та явища.</p> <p>9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.</p> <p>10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.</p> <p>11. Здатність здійснювати та організовувати археологічну діяльність.</p> <p>12. Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організовувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.</p>
<p align="center">– Програмні результати навчання</p> <p>1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.</p> <p>2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці</p>	

знання у професійній діяльності.

3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.

10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.

11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Практ. (Семін.)		Сам. роботи	Конс.
Змістовий модуль 1. Розвиток українських земель у кінці XVIII - перша половина XIX ст.						
Тема	1.	6	2	2	3	2

Структура української історії в XIX столітті.							
Тема 2. Українські землі під владою Російської імперії на межі ХУШ - XIX ст.	8	2	2		3	1	2
Тема 3. Західноукраїнські землі під владою Австрійської монархії (кінець XVIII - 40 р. XIX ст.).	6	2	4		4	1	2
Тема 3. Вітчизняна війна 1812 року і Україна.	8		2		3		2
Тема 4. Економічний розвиток на Наддніпрянській Україні (до початку 1860 років). Селянські виступи.	6	2	2		3		2
Тема 5. Національне відродження на західноукраїнських землях у Наддніпрянській Україні.	8	2	2		3	1	2
Тема 6.	6	2	2		4		2

Зародження опозиційних рухів у Наддніпрянській Україні.							
<i>Тема 7.</i> Кирило- Мефодіївське товариство.			2				2
<i>Тема 8.</i> Розвиток культури в Наддніпрянській Україні		2	2				2
Разом за змістовим модулем 1	58	1 8	2 0		30	4	16
Змістовий модуль 2. Україна у другій половині XIX - поч.. XX ст.							
<i>Тема 9.</i> Аграрне питання Наддніпрянській Україні - просте його вирішення у XIX ст.	6	2	2		3		2
<i>Тема 10.</i> Західноукраїнські землі у другій половині XIX ст.	6	2	2		3		2
<i>Тема 11.</i> Русифікаторська політика царизму в українських землях у XIX ст.	4	2	2		3	1	2
<i>Тема 12.</i> М. Грушевський у науковому і суспільному житті України к. XIX - поч. XX ст.	8		2				2

Тема 13. Українські політичні партії на межі XIX-XX ст.	4	2			3		2
Тема 14. Україна на початку XX ст.	6	2			3		2
Тема 15. Аграрна політика Н. Столипіна і особливості проведення її в Україні.	6	2	2		3	1	2
Тема 16. Культура українських земель під владою Російській імперії	6	2	2		2	1	2
Тема 17. Культура західноукраїнських земель (друга пол. XIX - поч. XX ст.)	4	2	2		2	1	2
Разом за змістовим модулем 2	52	16	14	1	22	4	16
Види підсумкових робіт							Бал
Модульна контрольна робота							60
ІНДЗ							6
Інше							34
Всього годин / Балів	120	34	34	3	52	8	100

Завдання для самостійного опрацювання

Видами самостійної роботи студентів є підготовка до лекційних та семінарських занять, підготовка до проміжного контролю та виконання індивідуальних завдань (включає опрацювання першоджерел, підготовки обраного виду роботи).

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу по кожній темі та навчальної літератури з переліку рекомендованої викладачем літератури відповідно до структури навчальної дисципліни. Загалом на самостійну роботу виділено 52 години.

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
1	Структура української історії в ХІХ столітті	4
2	Адміністративно-територіальний устрій та політична система України у складі Російської імперії	4
3	Форми взаємодії держави і суспільства в українських регіонах у складі монархії Габсбургів	4
4	Соціальна структура населення й економічний розвиток	4
5	Етнічний склад населення України. Росіяни на Україні: сфери присутності, політичні позиції, майновий статус, форми громадської активності	4
6	Поляки на Україні у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій	4
7	Неслов'янське населення України у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій	4
8	Українське «національне відродження» в контексті європейської історії кінця ХVІІІ — першої половини ХІХ століть	4
9	Інституційний розвиток українського руху в середині та другій половині ХІХ століття	4
10	Ідейні основи українського руху в другій половині ХІХ століття	4
11	Модернізація українського суспільства на початку ХХ століття	4
12	Культурно-інтелектуальна історія України ХІХ століття	4
13	Від Малоросії та Галицької Русі до України. Підсумково-узагальнююче заняття	4
Всього:		52

Індивідуальні науково-дослідні завдання

Видами ІНДЗ у межах курсу “Історія України нового часу (кінець ХVІІІ – початок ХХ століття)” є: виступи на наукових конференціях; участь у інтернет-конференціях; участь у Всеукраїнських та регіональних олімпіадах; реферат з теми (розділу) або вузької проблематики; розробка тестових завдань з тематики курсу; підготовка комп’ютерних презентацій з окремих тем; написання есе, виконання творчих завдань.

VI. Політика оцінювання

Складанню модульного контролю передують відпрацювання “н” та “2”. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (як-от лікарняний). Студенти подають для оцінювання лише результати власної роботи. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту лише за умови дотримання коректного показника запозичень (не більше 20 %). Списування під час контрольних робіт та іспитів / заліків заборонені (у т. ч. через використання мобільних пристроїв). Технічні засоби можуть бути застосовані лише за необхідності цитування джерел. Відвідування занять є обов'язковим компонентом, який враховується при проведенні підсумкового оцінювання. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, участь у наукових конференціях) навчання може відбуватися у on-line за погодження з керівником курсу.

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Оцінка виставляється з урахуванням оцінок за змістові модулі.

Питання екзаменаційного контролю.

1. Поняття «новітньої історії України» та «українського XIX століття». Періодизація історії України XIX ст.
2. Адміністративно-територіальний устрій України у складі Російської імперії.
3. Ліквідація Гетьманщини. Включення Правобережної України, Південної України та Криму до Російської імперії.
4. Кримська війна та Великі реформи 1860—1870-х років. Особливості реформаторської політики російської імперської влади на території України.
5. Модернізація політичної влади на початку XX ст.: приклад підросійської України.
6. Адміністративно-територіальний устрій та організація австрійської державної влади в українських регіонах у складі монархії Габсбургів.
7. Реформи «освіченого абсолютизму» в Габсбурзькій монархії. Українське австрофільство.
8. Вплив конституційних і децентралізаторських реформ 1860-х років у Габсбурзькій монархії на становище українців.
9. Українське представництво в австрійських державних (Державна рада) і крайових (Галицький і Буковинський сейми) парламентських установах.
10. Соціальні стани у Наддніпрянській Україні до 1860-х років. Аграрна реформа 1861 р. Столипінська аграрна реформа. Ментальність і соціальна поведінка українських селян.
11. Індустріалізація в підросійській Україні: економічний і соціальний аспекти.

12. Соціальні верстви в Галичині, на Буковині й Закарпатті. Економічне становище українських регіонів у складі Габсбурзької монархії (до 1848 р.).
13. Аграрне законодавство Марії Терезії та Йосифа II. Аграрна реформа 1848 р.
14. Етнічний склад населення Наддніпрянської України в XIX ст.
15. Росіяни на Україні: військові, дворяни, чиновники. Старообрядці (старовіри). Російська інтелігенція на Україні.
16. Російська колонізація України у зв'язку з індустріалізацією Донецько-Придніпровського регіону.
17. Опозиційна та революційна діяльність росіян на Україні: декабристи й народники. «Малоросійський патріотизм» росіян Наддніпрянщини.
18. «Українське питання» у політиці російського царизму та російській громадській думці.
19. Чисельність і розселення поляків у підросійській Україні. Польська земельна власність.
20. Поляки в соціо-етнічних конфліктах на Україні: російсько-польський і польсько-український антагонізми в земельному питанні. Листопадове (1830 р.) і Січневе (1863 р.) повстання.
21. Польська культурно-інтелектуальна присутність на Правобережній Україні. Образ України («Руси») й українця («русина») у польській громадсько-політичній думці XIX ст.
22. Польське населення Галичини й Буковини: соціально-демографічна характеристика. Польський шляхетський маєток. Аристократичні роди.
23. Галичина в контексті загальнопольського національного питання. Спроби польсько-українського порозуміння.
24. Культурно-інтелектуальне життя поляків у Галичині й на Буковині.
25. Розселення євреїв у Російській імперії. Правове становище і демографічні процеси. Структура зайнятості єврейського населення.
26. Громадсько-політичне та культурне життя єврейського населення у підросійській Україні. Антисемітизм.
27. Правове та економічне становище євреїв у монархії Габсбургів. Українсько-єврейські відносини.
28. Німецькі колонії на Україні. Меноніти. Внесок німецьких колоністів у розвиток сільського господарства України.
29. Румунське населення Буковини, угорське населення Закарпаття: демографічна характеристика та національно-правовий статус.
30. Кримські татари. Кримськотатарське відродження XIX ст.
31. Вплив ідей Французької революції та німецького Романтизму на розвиток

- українського національного руху.
32. Тяглисть козацького (малоросійського) патріотизму. Українські автономісти під час російсько-французької війни 1812 р. Українське масонство.
 33. Харківські романтики. «Ідеологічна» функція літературної творчості І. Котляревського і Т. Шевченка.
 34. Ідея слов'янської взаємності та «український месіанізм». «Руська трійця». Кирило-Мефодіївське товариство.
 35. Інституціоналізація українського руху в Російській імперії в XIX ст. Поняття «інтелектуального співтовариства».
 36. Реакція російської громадськості й імперської влади на розвиток українського руху.
 37. Формування інституційної інфраструктури українського руху в Австрійській (Австро-Угорській) монархії в середині та другій половині XIX ст.
 38. Утворення українських політичних партій у Галичині й на Наддніпрянщині: порівняльна характеристика.
 39. «Українське питання» в політиці австрійської влади. Вплив зовнішніх чинників на формування політики Відня щодо українців.
 40. Народництво («народолюбство») як світоглядна основа українського руху в Російській імперії. Концептуалізація національної історії.
 41. Політичні ідеї М. Драгоманова. «Культурницька» і «політична» течії в українському русі. Ідея національної єдності українців.
 42. Національно-політичні орієнтації в українському суспільстві Галичини, Буковини й Закарпаття в середині й другій половині XIX ст.
 43. Політизація українського руху на Наддніпрянській Україні на початку XX століття. Українська політична думка: між федеративністю і самостійністю.
 44. Вплив революції 1905—1907 рр. на український рух. Українська громада в Державній думі.
 45. Розгортання масового українського національного руху в Галичині на початку XX ст. Утвердження ідеї національної єдності та державного суверенітету України.
 46. Українсько-польський конфлікт у Галичині на зламі XIX—XX ст. Боротьба за український університет у Львові та реформу виборчого права.
 47. Університети на Україні (Харківський, Київський, Одеський, Львівський, Чернівецький): освітнє, наукове та соціальне призначення.
 48. Світоглядні та культурно-мистецькі течії XIX ст. (Класицизм, Романтизм, Реалізм). Традиція й «модерн».
 49. Роль Церкви у формуванні основ новочасного українського суспільства.

50. Історія України XIX ст. у світлі європейського досвіду націотворення та сучасних концепцій «нації» і «націоналізму».

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90-100	відмінно
82-89	Дуже добре
75-81	Добре
67-74	Задовільно
60-66	Достатньо
1-59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Збірники документів (хрестоматії):

1. Добржанський О. Історія України (кінець XVIII – перша половина XIX ст.): Практикум. Чернівці: Золоті литаври, 2018.
2. Історія Києва: від княжої доби до сучасності. Збірник документів і матеріалів: Навч. посібник / За заг. ред. В. Ф. Колесника К.: Книги — XXI, 2009.
3. Історія України від найдавніших часів до наших днів. Практикум. /Упор. С. В. Герегова. Чернівці: Наші книги, 2015.
4. Історія України від найдавніших часів до сьогодення. / За заг. ред. А. П. Коцура. Київ-Чернівці: Книги - XXI, 2014.
5. Історія України: Документи. Матеріали: [посібник / Уклад., комент. В. Ю. Короля]. К., 2001.
6. Історія України. Документи. Матеріали. Посібник. К.: Академія, 2009.
7. Історія України: Хрестоматія: У 2-х част. / С. М. Клапчук, Б. І. Білик, Ю. А. Горбань та ін. К., 1996. Ч. 1–2.
8. Історія України: Хрестоматія: [Навчальний посібник / Упор. В. І. Гусєв, Ю. О. Калінцев, Г. І. Сургай]. К., 2013.
9. Історія української культури. Зб. матеріалів і документів / За ред. С. М. Клапчука та ін. К.: Вища школа, 2009.
10. Національні процеси в Україні: історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник. У 2 ч. - Ч.1. - К, 2017.
11. Хрестоматія з історії України для студентів вузів / [Упор.: Б. І. Білик, Л. В. Дячук, Я. С. Калакура та ін.]. – К., 2013.

Узагальнюючі праці, підручники:

12. Баженко В. Г. Історія України. К., 2015.
13. Білоцерківський В. Я. Історія України. Навч. посібник. К., 2011.
14. Бойко О. Д. Історія України. К., 2015.
15. Борисенко В. Й. Курс української історії: 3 найдавніших часів до XX століття. К.: Либідь, 1996.
16. Греченко В. А. Історія України. Модульний курс. Харків: Форсинг плюс, 2009.
17. Гусев В. І., Казьмирчук Г. Історія України: [Підручник]. / В. І. Гусев, Г. Казьмирчук. – К., 2008.
18. Дорошенко Д. І. Нарис історії України. / Д. І.Дорошенко.– Львів, 1991.
19. Історія держави і права України: У 2-х т. / [За ред. В. Я. Тація, А. Й. Рогожина, В. Д. Гончаренка; Підручник]. К., 2003.
20. Історія України / [Кер. авт. кол. Ю. Зайцев]. К., 1996.
21. Історія України / В. М. Литвин, А. Г. Слюсаренко, В. Ф. Колесник та ін.; [За ред. В. М. Литвина; Навч.-метод. посібник для семінарських занять]. К., 2015.
22. Історія України в особах: XIX–XX ст. / [І. Войцехівська (кер. авт. кол.), В. Аблицов, О. Божко та ін.]. К., 1995.
23. Історія України та її державності / За ред. Л. Є. Дещинського. Л., 2010.
24. Історія України: Навч. посібник / Керівник авт. колективу С. В. Кульчицький. – К.: Альтернативи, 1997.
25. Історія України: навчально-методичний посібник для семінарських занять / За ред. В. М. Литвина. К.: Знання, 2015.
26. Історія України: нове бачення / В. Ф. Верстюк, О. В. Гарань, О. І. Гуржій та ін.; [за ред. В. А. Смолія]. К., 2000.
27. Казьмирчук М. Історія України: Підручник. К., 2019.
28. Кормич Л. І. Історія України. Підручник. К.: Алерта, 2010. – 412.
29. Король В. Ю. Історія України: Навч. посібник. К., 2005.
30. Коцур А. П. Українська державність: історія та сучасність. Чернівці, 2010.
31. Крип'якевич І. П. Історія України. Львов, 2015.
32. Курс лекцій з історії України: В 4 кн. / П. С. Коріненко, Ю. Ю. Свідерський, В. М. Окаринський та ін.; [Навч. посібник]. Тернопіль, 2007.
33. Лановик Б. Д. Історія України: Навч. посібник. К.: Знання-Прес, 2011.
34. Литвин В. Історія Україн.К., 2002.
35. Макар Ю. І. Історія України від найдавніших часів до наших днів. Чернівці, 1998.
36. Остафійчук В. Ф. Історія України: сучасне бачення. К.: Знання-Прес, 2010.

37. Пасічник М. Н. Історія України: державні процеси, розвиток культури та політичні перспективи. К.: Знання, 2015.
 38. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 тт. К., 2011.
 39. Рибак І. В. Історія України у проблемному викладі в особах, термінах, назвах і поняттях.: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2014.
 40. Савченко Н. М. Історія України: модульний курс. Навчальний посібник. /К.: „Центр навчальної літератури”, 2009.
 41. Світлична В. В. Історія України: Навч. посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих закладів освіти. Львів, 2015.
 42. Теплицкий Ю. М. От Киевской Руси – к суверенной Украине: цивилизационная преемственность. Луганск, 2000.
 43. Уривалкін О. Нарис історії України (сер. XIII – сер. XVII ст.). Ніжин, 2003.
 44. Черкашина Н. К. Історія України від давніх часів до сьогодення. К., 2009.
 45. Шабала Я. М. Історія України. Посібник-практикум. Луцьк.: ВМА „Герен”, 2013.
 46. Шаповал Ю. І. Україна ХХ століття: Особи та події в контексті важкої історії. К., 2001.
 47. Шевчук В. П. Історія української державності: Курс лекцій./ К: Либідь, 1999.
 48. Юрій М. Ф. Історія України: Навч. посіб. К, 2009.
 49. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. 2-ге вид., перероб. і розшир. К., 2018.
- Довідники:**
50. Верстюк В., Дзюба О., Репринцев В. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. К., 1995.
 51. Видатні постаті в історії України (IX–XIX ст.). К., 2008.
 52. Історичні та художні портрети / [Упор. В. І. Гусев (кер. авт. кол.), К., 2002.
 53. Довідник з історії України (А–Я) / [За заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста]. К., 2020.
 54. Енциклопедія історії України / Редкол.: В. Смолій (голова) та ін. Т. 1–5. К., 2003–2007.
 55. Історична наука. Термінологічний і понятійний довідник. – К., 2020.
 56. Котляр М., Кульчицький С. Довідник з історії України. / М. Котляр, С. Кульчицький. К., 2019.
 57. Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: довідник з історії України. К., 2019.

Інтернет-ресурси.

Інститут	http://history.org.ua/	Журнали, альманахи, збірники та
----------	---	---------------------------------

історії України НАНУ		монографії, видані інститутом: Український історичний журнал; Соціум; Проблеми історії України: факти, судження, пошуки; Україна в Центрально-Східній Європ; RUTHENICA; Проблеми історії України XIX – початку XX ст. Укр.
Ізборник	http://litopys.org.ua/ http://litopys.kiev.ua/	Електронна бібліотека: наукові твори - класики української історіографії та сучасні дослідники: М. Грушевський, В. Голобуцький, Г. Касьянов, З. Когут, О. Оглоблін, Н. Яковенко та ін. Джерела: літописи, художня література т ін. Укр.
EXLIBRIS :: українська електронна бібліотека	http://exlibris.org.ua/ http://www.ukrexlibris.com/	Електронна бібліотека: наукові твори - В. Антонович, Д. Яворницький, П. Мірчук, Д. Дорошенко та ін.; мемуаристика: Ю. Коллард, В. Винниченко, З Книш; публіцистика. Укр.
Українська історична бібліотека	http://ukrhistory.narod.ru/	П. Толочко, Н. Яковенко, А. Капеллер, В. Липинський, М. Драгоманов та ін. Укр.
Історична веб-хрестоматія UKRAÏNAR US`	http://geocities.com/ua_ukraine/ukraînerus.html	Монографії, статті, документи з історії, етногенетики, антропології, археології України. Особливу увагу приділено історії формування українського народу, та національно-визвольного руху. Портрети українських володарів, гроші України-Русі. Мапи. Укр.
Козацтво XV-XXI ст.	http://cossackdom.com/	Документи, статті, монографії, рецензії, огляди, мапи, ілюстрації, бібліографію з історії. Укр., рос., англ.
Українські сторінки - історія національно го руху України	http://ukrstor.com/	Наукові розвідки та документи. Історія окремих напрямків та регіонів національного руху України. Більше 40 діячів, пов'язаних з українським національним рухом - їх роботи та роботи про них. Історичні карти, бібліографія, посилання та ін.
История Украины/Сергей Сенило	http://members.tripod.com/~sesna/ukraine/ http://sesna.tripod.com/ukraine/	Короткий огляд історії України від найдавніших часів до 1991 р.
Історія України	http://historyua.narod.ru/	Присвячено історії процесів денационалізації в Україні та українському національно-визвольному руху. Хронологічні таблиці, документи
Історія України	http://unitest.com/uahist/ http://uahistory.kiev.ua/	Михайло Грушевський, Ілюстрована Історія України, Орест Субтельний,

		Наталія Полонська-Василенко, Серія книг "Реабілітовані історією"
Твори Адріана Кащенко	http://kaschenko.onestop.net/	Твори письменника Адріана Кащенко (1858-1921). Серія історичних повістей про козацтво
Українська етнографія	http://etno.onestop.net/	Монографії, статті, фотоматеріали посилання з української етнографії
Українська спілка: історія	http://spilka.onestop.net/history/	Праці класиків української історіографії: М. Аркас, Д. Дорошенко, Н. Полонська-Василенко та ін. Основні історичні документи по періодах; енциклопедії козацтва, Квацієнциклопедія ОУН-УПА; графічні матеріали та ін.
Український одяг XIV - XVIII ст. Костюм Запорізького козацтва	http://sweetukraine.narod.ru/odyag/odyag1.html	Сторінка присвячена опису одягу запорізького козацтва в XIV-XVIII ст. Є ілюстрації. Автор - Тамара Ніколаєва.
Південно-західний фронт	http://www.ugz-front.h1.ru/	Статті, документи, мультимедіа з історії Південно-Західного фронту
Галицька Україна	http://halychyna.ukrbiz.net/	Інформація етнографічного та історичного характеру про Галичину. Історичні карти, відомості про історичних особистостей, фольклор, місцеві діалекти, її зв'язок з іншими українськими землями і т. ін.
Українська історія	http://www.ua-history.narod.ru/	Книги, статті, документи, карти з історії України. В. Анатонович, О. Апанович, М. Костомаров, А. Кюстін
Хортиця	http://lazar.hortitsa.iatp.org.ua	Інформація про о. Хортиця: історія, екологія, фотоальбом
Брама історії України	http://brama.com/ukraine/history/index.html	Хронологічні синхронні таблиці, англ.
Бабин Яр - пам'ять та безпам'ятність	http://babiya-diskus.narod.ru/	Наукові та публіцистичні роботи. Документи. Топографія
Крим та кримські татари	http://krimtatar.com/	Кілька статей та документів, присвячених історії криму та кримських татар у XX ст.
Українська спадщина	http://heritage.com.ua/istorija/istorija.html	Невелика електронна бібліотека, переважно присвячена історії українського мистецтва
Про українську історію: "Віталієва"	http://vittop10.g2gm.com/ukrainian/ukrainian.html	Кілька книжок з історії України: Пол Роберт Магоці Історія України; Ендрю Уилсон Українці. Нація яку не очікували; Баран В.Д., Козак Д.Н., Терпиловський

<u>територія"</u>		Р.В. Походження Слов'ян та ін; хронологія; посилання
<u>Українська геральдика</u>	http://heraldry.com.ua	Історія геральдики. Герби, печатки, поштові марки від середньовіччя до сьогодення
<u>Українська історія</u>	http://ua-history.narod.ru/	Книги, статті та документи: Антонович Володимир. Про козацькі часи на Україні; Апанович Олена. Українсько-російський договір 1654 року; Костомаров Микола. Книга буття українського народу; Кюстін Адольф. Росія в 1839 році та ін.
<u>Історія України</u>	http://uahistory.narod.ru/	Короткий огляд історії України по періодах з найдавніших часів по ХХ ст.
<u>Історія. Сайт Сергія Кашпіровського</u>	http://ukrainehistory.narod.ru/	Основні історичні терміни; хронологічні таблиці за темами "Друга світова війна". "Найвизначніші дати ХХ ст."; посилання та ін.
<u>InfoUkes - історія України</u>	http://infoukes.com/history/	Короткий огляд історії України, англ.
<u>Харківський приватний музей міської садиби</u>	http://ysadba.rider.com.ua/index.htm	Монографії, "Харківський історичний альманах"; бібліографія; генеалогічне дерево Харківської губернії
<u>Українська електронна бібліотека</u>	http://ukrcenter.com/library.asp	Українська художня література on-line
<u>Людина."Дзеркало Тижня"</u>	http://zn.kiev.ua/op/razdel/361/3150/	On-line версія тижневика <u>"Дзеркало Тижня"</u> . Статті на історичну тематику
<u>Нариси історії України</u>	http://history.franko.lviv.ua/	Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст.; Грицак Я. Формування модерної української нації ХІХ-ХХ ст.; Довідник з історії України. В 3 т. (в форматі PDF).
<u>Неизвестная Украина</u>	http://users.i.com.ua/~luzan/history/	Кілька книжок з історії України. Еміграційна література, праці сучасних авторів
<u>Українська армія</u>	http://uarmy.ms.km.ua/	"Військово-історичний альманах"; Центральний музей збройних сил України та ін.
<u>Кобзар</u>	http://kobzar.info/	Присвячено життю і творчості Т.Г. Шевченка
<u>Киевлянинъ</u>	http://kievlianin.by.ru/	Історія міста Києва.
<u>Науково-популярний журнал</u>	http://warhistory.ukrlife.org/	On-line журнал "Воєнна історія"

<u>"Воєнна історія"</u>		
<u>Український флот: від найдавніших часів до сьогодення</u>	http://geocities.com/unavy/UkrainianNavy.html	Коротка історія українського флоту по періодах з найдавніших часів до сьогодення, англ.
<u>Електронна хрестоматія</u>	http://historydocs.narod.ru/ukr.htm	
<u>Князі, гетьмани, митрополити і президенти та науковці</u>	http://www.geocities.com/prysjan/in_40.html	Список правителів України (князі, гетьмани, митрополити, члени урядів) в VI-на поч. XX ст.
<u>Галицька Україна</u>	http://www.geocities.com/ukrgalicia/	Інформація етнографічного та історичного характеру про Галичину - історичну українську землю, її роль в етногенезі української нації, історичні карти, відомості про історичних особистостей, фольклор, місцеві діалекти, її зв'язок з іншими українськими землями, та ін. Також сайт вміщує матеріали, які мають відношення до України в цілому.
<u>Козаки XV-XXI ст. / сайт Людмили Маленко</u>	http://lmalenko.da.ru/	Про авторку проекту Cossacks 15-21 cent. http://www.cossackdom.com/
<u>Генеалогія в Україні</u>	http://www.genealogy.zp.ua/	Родословні таблиці основних руських князів X-XIII ст.; адреси архівів України; Хто і де займається генеалогією
<u>Історія українського флоту</u>	http://www.ukrflot.narod.ru/	Коротка історія українського флоту з найдавніших часів до 20 ст.
<u>Сайт історії Києва</u>	http://www.oldkyiv.org.ua	Статті, фото, карти, архітектори Києва
<u>Русифікація</u>	http://www.rusyfikacia.narod.ru/	Документи - переважно законодавчі акти, що висвітлюють русифікаторську політику та статті з мовного питання

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра історії України та археології

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
**«Історія України нового часу
(друга половина XVII – XVIII ст.)»**

Галузі знань: 032. Історія та археологія
014. Середня освіта (Історія)

II. Інформація про викладача

ПШ Пришляк В. В.

Науковий ступінь кандидат історичних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент

Контактна інформація 0679064035, pryshliakv@ukr.net

Посилання на розклад <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

I. Опис навчальної дисципліни

Дисципліна	Нормативна дисципліна «Історія України нового часу (друга половина XVII – XVIII ст.)»
Рівень ВО	бакалавр
Назва спеціальності/освітньо-професійної програми	Історія, європеїстика, археологія Середня освіта. Історія, правознавство
Форма навчання	стаціонар / заочна
Курс, семестр, протяжність	II курс, III семестр / II курс, IV семестр
Семестровий контроль	залік
Обсяг годин (всього: з них лекції/практичні) кількість годин/кредитів: 120/4	стаціонар: 30/24 заочна: 18/10 7 год. консультацій, 50/95 год. самостійної роботи.
Мова викладання	українська
Кафедра, яка забезпечує викладання	Історії України та археології
Автор дисципліни	Пришляк Володимир Васильович
Короткий опис	
Пререквізити	археологія, давня і середньовічна історія України (IX ст. – перша половина XVII ст.) та ін.
Постреквізити	Історія України кінця XVIII – початку XX ст., економічна, військова історія України
Предмет вивчення	ознайомлення студентів з основною фактографією, актуальними проблемами дослідження та сучасного висвітлення важливого періоду української історії – від утворення та функціонування козацько-гетьманської держави Війська

	<p>Запорозького внаслідок Визвольної війни в Україні середини XVII ст. (Хмельниччини 1648–1657 рр.) до ліквідації та поглинення Російською імперією Гетьманщини у 80-х рр. XVIII ст., а також подієва історія інших українських регіонів під владою інших іноземних держав, аналіз розвитку суспільства, політики, економіки та культури, історіографії, джерелознавства, політичних та соціальних проблем і спрямована на навчання студентів бакалаврату комплексному застосуванню та використанню історичної методології для з'ясування і вивчення ключових тем цього періоду. Предметом вивчення є багатовимірний історичний процес, який відбувався в українських землях у середині XVII – наприкінці XVIII ст. в контексті модернізації та трансформації суспільно-історичних процесів у Центрально-Східній Європі ранньомодерної доби.</p>
<p>Мета</p>	<p>засвоєння студентами фактографії, різних наукових трактувань та вироблення ґрунтовної власної точки зору з приводу класичної та сучасної історіографії наукової проблематики з української історії середини XVII – XVIII ст. у сфері політики, економіки, соціуму та культури, розвиток мотивації студентів до професійного вдосконалення в напрямі самостійного опрацювання нових історичних досліджень; стимулювання студентів до самостійного наукового пошуку; розвиток практичних вмінь і навичок формулювання та розв'язання наукових проблем з історії окресленого періоду.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>засвоювати і переосмислювати вузлові питання української історії доби Хмельниччини, Руїнги та Гетьманщини; аналізувати джерела та історіографію питань, що перебувають в полі зору українських та іноземних дослідників; застосовувати сучасні підходи до їх трактування; використовувати і перевіряти дані зі всесвітньої мережі Інтернет; підтримувати конструктивну дискусію; інтерпретувати результати власних досліджень та формулювати обґрунтовані</p>

	висновки.
Загальні та спеціальні компетентності	вдосконалити уміння аналізувати нову наукову і науково-популярну літературу з цього історичного періоду; навчитися читати та аналізувати друковані історичні документи другої половини XVII – XVIII ст.
Інформаційне забезпечення Web-посилання на (опис дисципліни) силабус навчальної дисципліни на вебсайті факультету (інституту)	

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання	Найменування навчальної дисципліни
--	-------------------------------	------------------------------------

<p>Інтегральні компетентності (ІНТ) Грунтовні знання із загальних питань фактографії та історіографії української історії періоду Хмельниччини, Руїни та Гетьманщини, понятійного апарату; уміння реферувати і аналізувати нову наукову і науково-популярну літературу з української історії козацько-гетьманської доби.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК): 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення</p>	<p>Знати: перебіг подій в історії України козацько-гетьманської доби, зокрема, другої половини XVII – XVIII ст.; історичні персоналії козацько-гетьманської доби; основні тенденції в історичному розвитку українських земель; загальноєвропейські та національні особливості історичних явищ; політичні, соціальні, культурні процеси в Україні окресленого періоду, хронологію і понятійно-термінологічний апарат.</p> <p>Вміти: засвоювати і переосмислювати вузлові питання української історії доби Хмельниччини, Руїни та Гетьманщини; аналізувати джерела та історіографію питань, що перебувають в полі зору українських та іноземних дослідників; застосовувати сучасні підходи до їх трактування; використовувати і перевіряти дані із всесвітньої мережі Інтернет; підтримувати і вести конструктивну дискусію; інтерпретувати результати власних досліджень та формулювати обґрунтовані висновки.</p>	<p>Історія України нового часу (друга половина XVII – XVIII ст.)</p>
---	---	--

<p>здорового способу життя.</p> <p>3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.</p> <p>4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.</p> <p>9. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>10. Здатність працювати в команді.</p> <p>Фахові компетентності (ФК):</p> <p>1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.</p> <p>2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.</p> <p>3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.</p> <p>4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.</p> <p>5. Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).</p> <p>6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та</p>		
---	--	--

<p>археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.</p> <p>7. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.</p> <p>8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні соціальні події та явища.</p> <p>9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.</p> <p>10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.</p> <p>11. Здатність здійснювати та організовувати археологічну діяльність.</p> <p>12. Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організовувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.</p> <p>Програмні результати навчання:</p> <p>1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.</p> <p>2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.</p> <p>3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та</p>		
---	--	--

<p>світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.</p> <p>4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.</p> <p>5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.</p> <p>6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.</p> <p>7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.</p> <p>8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.</p> <p>9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.</p> <p>10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.</p> <p>11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.</p> <p>12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.</p> <p>13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів</p>		
---	--	--

<p>України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.</p> <p>14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.</p>		
--	--	--

3. Програма навчальної дисципліни

Теми лекцій і практичних занять.

Змістовий модуль 1. Хмельниччина та Руїна в середині – 70-х рр. XVII ст.

Тема 1. Визвольна війна в Україні середини XVII ст. (1648–1657 рр.). Початковий період Хмельниччини (1648–1649 рр.). (2 год.)

Вступні зауваги. Джерельна база, історіографічний вступ та періодизація Хмельниччини. Передумови та підготовка війни. Зіновій-Богдан Хмельницький: нові штрихи до політичного портрету. Перший рік війни: від Жовтих Вод до Замостя. Тріумфальний в'їзд військ Б.Хмельницького до Києва і закладення основ української державності. Збарзько-Зборівська кампанія. Зборівський договір 18 серпня 1649 р. та його умови. “Реєстр Війська Запорозького...”.

Тема 2. Хмельниччина. Продовження Визвольної війни у 1649–1653 рр. (2 год.)

Політико-адміністративний устрій на визволеній території. Внутрішня політика гетьманської адміністрації. Дипломатичні відносини Війська Запорозького. Битва під Берестечком: передумови, хід, причини поразки.

Білоцерківський мир 1651 р. та його умови. Відсіч польсько-шляхетській агресії у 1652–1653 рр. Битва під Батогом (1652). Жванецька облога (1653 р.). Загибель Т. Хмельницького.

Тема 3. Хмельниччина. Завершальний період Визвольної війни (1654–1657). Історичне значення Хмельниччини. (2 год.)

Військова рада у Переяславі 8(18) січня 1654 р., її хід та рішення. Державно-політичний характер українсько-російського договору 1654 р. Березневі статті. Доля оригіналів тексту договору. Російсько-польська війна і укр. землі. Віленське перемир'я 1656 р. Династичні наміри, останні та смерть Б. Хмельницького 1657 р. Місце Хмельниччини в історії України та Європи.

Тема 4. Україна після смерті Богдана Хмельницького. Гетьманування Івана Виговського (серпень 1657 р. – вересень 1659 р.). (2 год.)

Обрання гетьманом І.Виговського на Корсунській раді 25 жовтня 1657 р. Зовнішня та внутрішня політика нового гетьмана. Юрій Немирич та його ідея „Великого князівства Руського”. Гадяцький договір з Польщею 16 вересня 1658 р. Військові дії проти Московського царства. Конотопська битва 8 липня 1659 р.

Тема 5. Руїна. Гетьманування Юрія Хмельницького, Павла Тетері та Івана Брюховецького (вересень 1659 р. – червень 1668 р.).(2 год.)

Прихід до влади Ю.Хмельницького. Переяславські статті 1659 р. Слободищенський трактат 1660. Порушення територіальної єдності та двогетьманство в Україні. Проголошення гетьманом на Правобережжі П.Тетері. Чорна рада 17–18 червня 1663 р. Обрання лівобережним гетьманом І.Брюховецького. Андрусівське перемир'я 30 січня 1667 р. між Московським царством та Річчю Посполитою і його наслідки для українських земель.

Тема 6. Руїна. Гетьманування Петра Дорошенка, Дем'яна Многогрішного та Івана Самойловича (червень 1668 р. – липень 1687 р.). (2 год.)

Проголошення гетьманом обох сторін Дніпра П. Дорошенка 8 червня 1668 р. Гетьманство Д. Многогрішного. Глухівські статті 1669 р. з Московським царством. Гетьман І. Самойлович. Конотопські статті 1672 р. Кошовий отаман І. Сірко у протистоянні турецько-татарській агресії.

Російсько-турецька війна за українські землі 1676–1681 рр. Третє гетьманування Ю. Хмельницького. Бахчисарайський мир. “Вічний мир” між Росією і Польщею 1686 р.: розподіл українських земель. Ліквідація самостійності української православної церкви у 1686 р. Підпорядкування Київської митрополії Московському патріархатові.

Змістовий модуль 2. Україна за доби Гетьманщини в останній чверті XVII – наприкінці XVIII ст.

Тема 7. Гетьманщина доби Івана Мазепи (липень 1687 р. – вересень 1709 р.). (2 год.)

Загальна характеристика вітчизняних і зарубіжних джерел та історіографії проблеми. І. Мазепа: генеалогія і шлях до влади. Коломацькі статті 1687 р. Повстання на Запорозжжі 1692 р. Петро Іваненко (Петрик). Політичний, економічний та культурний розвиток Гетьманщини. Українські землі під час Північної війни: а) правобережні козацькі полки. Повстання С. Палія 1702–1704 рр. Д. Братковський; б) шведсько-український союз; в) зруйнування Батурина 2 листопада 1708 р. і Запорозької (Чортомлицької) Січі 14 травня 1709 р. г) поразка шведсько-українських військ у Полтавській битві 1709 р. Загадка смерті та поховання гетьмана. Суспільно-історичне значення доби І. Мазепи.

Тема 8. Гетьманування Пилипа Орлика на вигнанні (квітень 1710 р. – травень 1742 р.). (2 год.)

Мазепинець П. Орлик як перший український політичний емігрант. „Правовий уклад та конституції відносно прав і вольностей Війська Запорозького...” 5 квітня 1710. Похід на Правобережну Україну 1711 р. та крах турецької орієнтації. Дипломатична діяльність П.Орлика у 20-30-х рр. XVIII ст. Гетьманіч Григор Орлик (1702–1759) та його доля.

Тема 9. Україна за гетьманування Івана Скоропадського та Павла Полуботка (листопад 1708 – грудень 1724 р.). (2 год.)

Подальший наступ російського царизму на державність України за Івана Скоропадського (1708–1722): а) деморалізація козацької старшини; б) каналні роботи; в) заборонні санкції стосовно української закордонної торгівлі. Перша Малоросійська колегія, її завдання і функції. Наказний гетьман Павло Полуботок (1722–1724) та його боротьба за збереження автономії Гетьманщини.

Тема 10. Гетьманщина наприкінці 20 – на початку 60-х рр. XVIII ст.: від Данила Апостола до Кирила Розумовського (жовтень 1727 р. – листопад 1764 р.) (2 год.)

Відновлення гетьманства за часів Д.Апостола. „Рішительні пункти” 1728 р. Генеральне слідство про маєтності 1729–1730 рр. Україна в період „Правління гетьманського уряду” 1734–1750 рр. „Права, за якими судиться малоросійський народ” 1743 р. Обрання гетьманом К.Розумовського 1750 р. Ліквідація українсько-російських кордонів 1754 р. Глухівська петиція 1763 р. Скасування інституту гетьманату 10 листопада 1764 р. та його наслідки.

Тема 11. Україна в перше десятиліття ліквідаційного періоду: від скасування гетьманства до зруйнування Запорозької Січі (1764–1775). (2 год.)

Українська політика російського уряду Катерини II: а) заснування Другої Малоросійської Колегії; б) комісія для підготовки нового Уложення 1767–1768 р. Козацькі накази в Комісію. Причини наростання гайдамацького руху на Правобережній Україні. Коліївщина. Репресії царизму і шляхти проти гайдамаків. Ліквідація Запорозької Січі: а) царський маніфест від 3 серпня 1775 р.; б) останній кошовий отаман Петро Калнишевський; в) козацькі формування після зруйнування Січі. Скасування козацького устрою на Слобожанщині у 1765 р.

Тема 12. Ліквідація Гетьманщини у 70-80-х рр. XVIII ст. (2 год.)

Друга Малоросійська колегія та її компетенція. Політика П. Рум'янцева. Перетворення центральних установ Гетьманщини в департаменти Другої Малоросійської колегії. Ліквідація полково-сотенного устрою і утворення намісництв у 1781–1782 рр. Скасування військового устрою та відновлення кріпосного права на Лівобережжі 1783 р. Інкорпорація автономної Гетьманщини у 1782–1786 рр. Роль і місце Гетьманщини в українській історії.

Тема 13. Культура українських земель другої половини XVII – XVIII ст. (2 год.)

Загальна характеристика розвитку культури. Інтелектуальна еліта в суспільно-політичному та культурно-мистецькому житті Гетьманщини. Історизм українського фольклору козацько-гетьманської доби.

4. Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин, відведених на:				Усього
	Лек.	Сем.	Сам. роб.	Консультації	
Змістовий модуль 1. Хмельниччина та Руїна в середині –70-х рр. XVII ст.					
Тема 1. Визвольна війна в Україні середини XVII ст. (1648–1657 рр.). Початковий період Хмельниччини (1648–1649 рр.).	4/1	2/1	4/7	1	10
Тема 2. Хмельниччина. Продовження Визвольної війни у 1649–1653 рр.	2/1	2/1	4/7		8
Тема 3. Хмельниччина. Завершальний період Визвольної війни (1654–1657). Історичне значення Хмельниччини.	2/1	2/1	4/7	1	8
Тема 4. Україна після смерті Богдана Хмельницького. Гетьманування Івана Виговського (серпень 1657 р. – вересень 1659 р.).	2 / 1	2	4/7		10
Тема 5. Руїна. Гетьманування Юрія Хмельницького, Павла Тетері та Івана Брюховецького (вересень 1659 р. – червень 1668 р.).	4/1	4/1	4/7	1	14
Тема 6. Руїна. Гетьманування Петра Дорошенка, Дем'яна Многогрішного та Івана Самойловича (червень 1668 р. – липень 1687 р.).	4/1	2/1	4/7		12
Разом за змістовий модуль 1.	16 / 7	14/5	24/48	3	62
Змістовий модуль 2. Україна за доби Гетьманщини в останній чверті XVII – наприкінці XVIII ст.					
Тема 7. Гетьманщина доби Івана Мазепи (липень 1687 р. – вересень 1709 р.).	2/2	2/1	4/7	1	8
Тема 8. Гетьманування Пилипа Орлика на вигнанні	2/1		2/7		

(квітень 1710 р. – травень 1742 р.).					
Тема 9. Україна за гетьманування Івана Скоропадського та Павла Полуботка (листопад 1708 – грудень 1724 р.).	2/1	2	4/7		10
Тема 10. Гетьманщина наприкінці 20 – на початку 60-х рр. XVIII ст.: від Данила Апостола до Кирила Розумовського (жовтень 1727 р. – листопад 1764 р.).	2/2	4/1	4/7	1	14
Тема 11. Україна в перше десятиліття ліквідаційного періоду: від скасування гетьманства до зруйнування Запорізької Січі (1764–1775).	2/1	2/1	4/7	1	10
Тема 12. Ліквідація Гетьманщини у 70-80-х рр. XVIII ст.	2/1	2/1	4/7	1	8
Тема 13. Культура українських земель другої половини XVII – XVIII ст. (2 год.)	2/1	2/1	4/5		10
Разом за змістовий модуль 2.	14/9	14/5	26/47	4	60
Разом	30/18	24/10	50/95	7	120
Види підсумкових робіт					бал
Модульна контрольна робота					60
ІНДЗ					36
Інше					4
Всього годин / Балів	120	24/10	50/95		100

5. Теми практичних (семінарських занять)

№ з/п	Назва та зміст заняття	К-ть год.
1.	Військо Запорозьке – українська козацька держава доби Хмельниччини. 1. Ідея гетьманату та особливості формування державного устрою. 2. Геополітичне становище і міжнародна дипломатія Війська Запорозького у 1649–1653 рр. 3. Соціальна структура і суспільні відносини. 4. Економічний розвиток: землеволодіння, міста, торгівля. 5. Українсько-російська угода 1654 р. Переяславська легенда. 6. Зовнішня політика Богдана Хмельницького у 1655–1657 рр.	4
2.	Руїна та її вплив на характер міждержавних відносин. 1. Геополітичні причини громадянської війни в Україні. 2. Три гетьманування Ю. Хмельницького. Переяславські статті 1659 рр. Слободищенський трактат 1660 р. 3. Спроба встановлення нового контролю над Україною згідно	2

	<p>Батуринських статей 166 р. та Московських статей 1665 р. Івана Брюховецького.</p> <p>4. Обмеження гетьманської влади за договорами Дем'яна Многогрішного 1669 року та Івана Самойловича 1672 р. та 1674 р.</p>	
3.	<p>Зовнішня і внутрішня політика Гетьманщини доби Івана Мазепи (1679–1709)</p> <p>1. Політика російського уряду щодо України на зламі XVII – XVIII ст. Коломацькі статті.</p> <p>2. Північна війна і українські землі між Росією, Швецією та Польщею.</p> <p>3. Основні напрямки соціально-економічної політики І. Мазепи.</p> <p>4. Розвиток сільського господарства., промислів і торгівлі.</p>	4
4.	<p>Запорозька Січ у другій половині XVII – XVIII ст.</p> <p>1. Військо Запорозьке низове в період Хмельниччини і Руїни.</p> <p>2. Боротьба проти турецько-татарської загрози. Іван Сірко.</p> <p>3. Запорожжя доби Івана Мазепи. Повстання Петра Іваненка (Петрика).</p> <p>4. Кошовий – мазепинець Кость Гордієнко. Зруйнування Січі 1709 р.</p> <p>5. Кам'янська і Олешківська Січі (1709–1733)</p> <p>6. Суспільно-політичний устрій Нової (Покровської) Січі.</p>	4
5.	<p>Народно-визвольні рухи в Україні XVIII ст.</p> <p>1. Політичні та соціально-економічні передумови загострення визвольної боротьби: національне та селянське питання.</p> <p>2. Перші гайдамацькі виступи на Правобережжі у першій половині XVIII ст.</p> <p>3. Зародження і розвиток опришківського руху в Карпатському регіоні. Апогей опришківства.</p> <p>4. Селянські рухи на Лівобережжі та Слобожанщині.</p> <p>5. Причини, початок та три етапи Коліївщини 1768 р.</p> <p>6. Повстання в с. Турбях 1789–1793 рр.</p>	4
6.	<p>Ліквідація автономної Гетьманщини.</p> <p>1. Останні роки гетьманату (1750–1754). Кирило Розумовський та його реформаторська діяльність.</p>	4

	<p>2. Боротьба старшини за українські права та вольності. Глухівська петиція 1763 р.</p> <p>3. Посилення антиукраїнської політики царизму. Скасування інституту гетьманства 1764 рр.</p> <p>4. II Малоросійська колегія. Політика генерал-губернатора П. Румянцева на Лівобережній Україні.</p> <p>5. Законодавча комісія 1767–1768 рр.</p> <p>6. Наступ на залишки автономного устрою Гетьманщини у 70-80 рр. XVIII ст.</p>	
7.	<p>Культура українських земель другої половини XVII – XVIII ст.</p> <p>1. Вплив політичних чинників на розвиток культури та формування українського народу.</p> <p>2. Розвиток освіти, науки та книгодрукування.</p> <p>3. Феномен козацького бароко: архітектура, малярство, музичне життя.</p> <p>4. «Література канцеляристів». Історизм українського фольклору.</p>	2
	Разом	24

8. Методи та засоби навчання: словесні, наочні, практичні; евристичний, частково-пошуковий, дослідницький, метод проблемного викладання; метод проекту; методи колективної розумової діяльності; методи самостійної роботи. У ході вивчення навчальної дисципліни «Історія України нового часу» для передачі великого масиву інформації (факти, висновки, оцінки) застосовується пояснювально-ілюстративний метод; при розгляді окремих питань використовується метод проблемного викладу. При самостійному вивченні студентами джерел та літератури застосовується дослідницький метод. Наочні методи (ілюстрування, показ) дають можливість студентам краще засвоїти новий матеріал. При вивченні проблемних питань застосовуються дискусійні методи.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Оцінка виставляється з урахуванням оцінок за змістові модулі.

Питання до залікового контролю.

1. Передумови і підготовка Визвольної війни в Україні середини X VII ст. (Хмельниччина).
2. Б. Хмельницький: штрихи до політичного портрету.
3. Початковий період Визвольної війни (1648–1649 рр).
4. Збаразько-Зборівська кампанія 1649 р.

5. Зборівський договір. Реєстр Війська Запорозького у 1649-1653 рр.
6. Геополітичне становище і міжнародна дипломатія Війська Запорозького у 1649–1653 рр.
7. Політична програма Б. Хмельницького.
8. Битва під Берестечком: передумови, хід, причини поразки.
9. Білоцерківський мир та його умови.
10. Військова рада у Переяславі, її хід та рішення. «Переяславська легенда».
11. «Березневі статті». Доля оригіналів тексту документа.
12. Зовнішня політика Б. Хмельницького у 1655–1657 рр.
13. Історичне значення Хмельниччини.
14. Геополітичні причини Руїни.
15. Три гетьманування Ю. Хмельницького. Переяслав – 2. Слободищенський трактат.
16. Зовнішня та внутрішня політика І. Виговського.
17. Ю. Немирич та його ідея «Великого князівства Руського». Гадяцький трактат.
18. Військові дії гетьмана І. Виговського проти Московського царства. Конотопська битва.
19. «Чорна рада» 1663 р.
20. Андрусівське перемир'я та його наслідки для українських земель.
21. Руїна. Гетьман П. Дорошенко.
22. І. Брюховецький. Батуринські та Московські статті.
23. Гетьманщина в період гетьманування Дем'яна Многогрішного.
24. Боротьба проти турецько-татарської загрози. Кошовий отаман І. Сірко.
25. Російсько-турецька війна за українські землі 1676-1681 рр. Чигиринські походи. Чигиринські походи. Бахчисарайський мир.
26. «Вічний мир».
27. Ліквідація автокефальності Київської митрополії: причини і наслідки.
28. Політика російського уряду щодо України в останній чверті 18 ст.
29. Північна війна і українські землі між Росією, Швецією та Польщею.
30. Шведсько-український союз: причини, характер, реалізація.
31. Основні напрямки соціально-економічної політики І. Мазепи.
32. Запорожжя доби І. Мазепи. Повстання Петрика.
33. Кошовий мазепинець Кость Гордієнко.
34. Крах планів І. Мазепи. Зруйнування Батурина та Запорозької Січі. Полтавська Катастрофа
35. Мазепинці. Пилип Орлик як перший політичний емігрант.
36. «Правовий уклад та конституції відносно прав і вольностей Війська Запорозького.
37. Похід П. Орлика на Правобережній Україні.
38. Гетьманіч Григор Орлик та його доля.
39. Подальше обмеження автономії за І. Скоропадського.

40. Перша Малоросійська колегія.
41. П. Полуботок і боротьба старшини за відновлення автономії за І. Скоропадського.
42. Відновлення гетьманства за часів Д. Апостола.
43. «Генеральне слідство про маєтності».
44. Правління гетьманського уряду.
45. «Права за якими судиться малоросійський народ» 1743 р.
46. Кам'янська і Олешківська Січі
47. Суспільно-політичний устрій Січі (1734–1775 рр.).
48. Господарство Запоріжжя у XVIII ст. Митна політика Коша. Запорізькі зимівники.
49. Останні роки гетьманату. Кирило Розумовський та його реформаторська діяльність.
50. Глухівська петиція.
51. Скасування інституту гетьманства.
52. Друга Малоросійська колегія.
53. Законодавча комісія 1767–1768 рр.
54. Наступ на залишки автономного устрою Гетьманщини у 70-80-х рр. XVIII ст.
55. Причини, привід та ліквідація Запорозької Січі й подальша доля запорожців.
56. Політичні та соціально-економічні передумови загострення визвольної боротьби у XVIII ст.: національне та селянське питання.
57. Перші гайдамацькі виступи на Правобережжі у першій половині XVIII ст.
58. Опришківський рух. Олекса Довбуш.
59. Причини, початок та три етапи Коліївщини.
60. Максим Залізняк та Іван Гонта: спільне і різне у біографіях гайдамацьких проводирів.
61. Повстання в селі Турбаях.
62. Вплив політичних чинників на розвиток культури та формування ментальності українського народу.
63. Розвиток освіти та науки в українських землях другої половини XVII – XVIII ст.
64. Данило Братковський.
65. Феномен козацького бароко: архітектура, малярство, музичне життя.
66. «Література канцеляристів».
67. Петро Калнишевський – останній кошовий отаман Запорізької Січі.
68. Слобідська Україна у XVIII ст.
69. Києво-Могилянська академія у другій половині XVII – XVIII ст.
70. Роль і місце Гетьманщини в історії України.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Поточний контроль, який здійснюється у формі фронтального, індивідуального чи комбінованого контролю знань студентів під час практичного заняття, тестування, залік.

11. Розподіл балів та критерії оцінювання.

Модуль 1 (поточне тестування)		Модуль 2 (ІНДЗ)	Модуль 3		Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	10	60		100
15	15		МКР №1	МКР №2	
12 балів – підготовка і робота на семінарських заняттях; 3 бали – активність на семінарських заняттях	12 балів – підготовка і робота на семінарських заняттях; 3 бали – активність на семінарських заняттях		30	30	

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
75 - 81	C	
67 -74	D	Задовільно
60 - 66	E	
1 – 59	Fx	Незадовільно

12. Методичне забезпечення.

Перелік методичних видань

Пришляк В. В. Історія України: Навч. посібник для студентів вузів. У 2 ч. Ч. 1: Від давніх часів до кінця XVIII ст. Брест: Вид-во УО “БрДУ ім. О. С. Пушкіна”, 2004. 166 с.

Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. 2-е вид., перероблене та розшир. Київ: Критика, 2005. 584 с.

Белашов В. І. Гетьманщина мовою документів і матеріалів другої половини XVII – XVIII ст. Збірник документів і матеріалів. Хрестоматія-посібник. Глухів: РВВ ГДПУ, 2006. 184 с.

Доброчинська В. А. Історія України. Козацько-гетьманський період XVIII століття. Навчально-методичний посібник (за вимогами кредитно-модульної системи). Рівне: РДГУ, 2008. 87 с.

Газін В. В. Історія України середини XVI–XVIII ст. Навчально-методичний посібник для студентів історичних факультетів. 2-е вид., доп. та переробл. Кам’янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2010. 176 с.

Бурнейко І. Історія козацької України у схемах і таблицях. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 60 с. (серія «Словники та довідники»)

Методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи з вивчення курсу «Давня і нова історія України (частина 3: Козацька доба: друга половина XVI – кінець XVIII ст.» для студентів Гуманітарного факультету (напрямок підготовки 6.020302 «Історія») / укл. О. Лильо. Львів: Гуманітарний факультет Українського католицького університету, 2012. 48 с.

Навчально-методичний практикум «Історія України: козацько-гетьманська доба (друга половина XVI – кінець XVIII)» для студентів спеціальності «Історія» / укл. О. Лильо. Львів: Вид-во Українського католицького університету, 2015. 294 с.

Бурнейко І. О., Наумчук О. В., Крижановська М. Є., Штанько О. Ф. Історія України. Підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів / За редакцією кандидата історичних наук, доцента В. В. Пришляка. Тернопіль: Астон, 2016. 296 с.: іл.

13. Список опублікованих джерел та рекомендованої літератури

1. Андрусак М. Гетьман Іван Мазепа як культурний діяч. К., 1991.
2. Антонович В. Юрась Хмельниченко (1641–1685). *Україна*. 1990. № 10.
3. Апанович О. М. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. К.: Либідь, 1993.
4. Апанович О. М. Урядові службовці Гетьманщини – українська інтелігенція XVIII ст. *Укр. іст. журн.* 1997. № 2.
5. Апапович О. Українсько-російський договір 1654 р: Міфи і реальність. К., 1994.
6. Архів Коша Нової Запорозької Січі. Опис справ 1713–1776. К., 1994.
7. Багалій Д. Український мандрований філософ Григорій Сковорода. К., 1992.
8. Багалій Д. І. Історія Слобідської України. К., 1993.
9. Бантыш-Каменский Д. История Малой России. К., 1993.
10. Бжеський Р. Переяславська умова в планах Богдана Хмельницького та «переяславська легенда». Львів, 1998.
11. Бовуа Д. «Щоденник» Пилипа Орлика: від міражу вигнання до українського міфу. *Укр. археограф. щорічн.* Нова серія. К.; Нью-Йорк, 2004. Вип. 8/9.
12. Борщак І. Великий мазепинець Григор Орлик, генерал-поручник Людовика XV-го (1742–1759). К., 1991.
13. Борщак І. Гетьман Орлик у Салоніках, 1723–1724 (За невиданим щоденником). *Збірник Харків. іст.-філолог. т-ва*. Х., 1993. Нова серія. Т. 1. С.15–22.
14. Брайчевський М. Приєднання чи возз'єднання. *Україна*. 1991. №. 16–17.
15. Братковський Данило. Świat po szczęści przezyrzany / Світ, по частинах розглянутий (1697 р.). Фототипічне видання. Переклад. Джерела. Студії. Луцьк, 2004.

16. Бутич І. Два невідомі листи Богдана Хмельницького. *Записки НТШ*. Львів, 1991. Т. 222: Праці історико-філософської секції. С. 319–326.
17. Бутич І. Ще до універсалів Богдана Хмельницького за 1656 р. *Записки НТШ*. Львів, 1994. Т. 228: Праці Історично-філософської секції. С. 427–433.
18. Василенко М. Борець чи гнобитель? З приводу ювілею Павла Полуботка. *Україна*. 1990. № 51–52.
19. Величко С. «Літопис» / упоряд. Г. Боряк, Т. Таїрова-Яковлева. К., 2020.
20. Вивід прав України. Львів, 1991.
21. Військові кампанії доби гетьмана Івана Мазепи в документах / упоряд. С.Павленко. – К., 2009.
22. Воссоєдинение України с Россией: в 3 т. М., 1954. ТТ. 1–3.
23. Гадяцький трактат / пер. з пол. та прим. Ю. Іванченка. *Єфименко О. Історія України та її народу / Додатки*. К., 1992.
24. Гайдамацький рух на Україні в XVIII ст.: Зб. документів. К., 1970.
25. Гегман Б. Глава української держави Пилип Орлик з родиною і членами уряду в Кристіанстаді (1716–1719). *Пам'ятки України: історія та культура*. 1998. Ч. 1. С. 160-163.
26. Генеральне слідство про маєтності Полтавського полку 1729–1730 / упоряд. І. Бутич. Полтава, 2007.
27. Герасименко Н. О. Данило Апостол – гетьман Лівобережної України (1727–1734 рр.). *Укр. іст. журн.* 1992. № 3.
28. Герасимчук В. Матеріали до історії козащини XVII віку. Василь Герасимчук: життя і творчість (1880–1944) / упоряд. Я. Федорук. Львів, 1994.
29. Гетман Іван Мазепа: Документи из архивных собраний Санкт-Петербурга. В 2 вып. Вып.1: 1687–1705 гг. / сост. Т. Г. Таирова-Яковлева. СПб., 2007.
30. Гетьман Іван Мазепа: постать, оточення, епоха: Зб. наук. праць. – К., 2008.
31. Гетьманські універсали / З архіву Ніжинської полкової канцелярії та міського майстрату. *Київ. старовина*. 1995. № 2.
32. Гісцова Л. «Жеби Москва в права наші не мішалася...» Лист гетьмана Орлика. *Україна*. 1991. № 7. С. 32–35.
33. Голубенко П. Україна і Росія у світлі культурних взаємин. К., 1993.
34. Горобець В. “Волимо царя східного...”. Український Гетьманат та російська династія до і після Переяслава. К., 2007.
35. Горобець В. М., Струкевич О.К. Українсько-російські політичні відносини XVII–XVIII ст.: тенденції, характер, етапи. *Укр. іст. журн.* 1997. № 1.

36. Горобець В. М. Від союзу до інкорпорації: українсько-російські відносини другої половини XVII – першої чверті XVIII ст. / Іст. зошити. К., 1995.
37. Горобець В. М. Іван Нечай та українсько-російські суперечки за Білорусь (1654–1659 рр.). *Укр. іст. журн.* 1998. № 1, 2.
38. Горобець В. М. Малоросійська колегія та фінансова реформа на Україні - Гетьманщині (1722–1727). *Середньовічна Україна.* К., 1994. Вип. 1.
39. Гуржій О. І. Гетьман Іван Скоропадський. *Укр. іст. журн.* 1998. № 6; 1999. №1.
40. Гуржій О. І. Іван Богун: деякі міфи та реальність. *Укр. іст. журн.* 1998. № 1.
41. Гуржій О. І. Українська козацька держава в другій половині XVII–XVIII ст.: кордони, населення, право. К., 1996.
42. Дашкевич Я. Клан Хмельницького: легенда чи дійсність? *Україна в минулому.* К.; Львів, 1992. Вип. 2.
43. Джиджора І. Економічна політика російського правительства супроти України в 1710– 1730-х роках / упоряд., автор передмови, приміток і коментарів В. Пришляк. К., 2020.
44. Ділова документація Гетьманщини XVIII ст.: зб. документів. К., 1993.
45. Дмитришин І. Григорій Орлик, або Козацька нація у французькій дипломатії. К., 2019.
46. Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / упоряд. С. Павленко. К., 2007.
47. Документи Богдана Хмельницького / упоряд. І. Крип'якевич, І. Бутич. – К., 1961.
48. Дядиченко В. А. Нариси суспільно-політичного устрою Лівобережної України кінця XVII – початку XVIII ст. К., 1959.
49. З епістолярної спадщини гетьмана Івана Мазепи / упор. В. В. Станіславський. К., 1996.
50. Заруба В. М. Студії з історії України. К., 1995.
51. Звернення (Універсал) від імені Війська Запорізького до іноземних володарів, у якому пояснюються причини розриву з Москвою (жовтень, 1658 р.) / публ. Л. Мельника. *Пам'ять століть.* 1997. № 3. С. 27–31.
52. Іван Сірко: зб. К., 1992.
53. Ісаєвич Я. Україна давня і нова: народ, релігія, культура. Львів, 1996.
54. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витoki, розвиток, проблеми. Львів, 2002.
55. Історія Русів / пер. І. Драча. К., 1991.
56. Історія України в особах. IX–XVIII ст. К., 1993.
57. Історія Української держави: Гетьманат ранньомодерної доби / відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К., 2018.
58. Історія українського козацтва. Нариси у 2 т. К., 2006–2007.
59. Історія української культури. Т. 3: Українська культура другої половини XVII–XVIII ст. / ред. В. Смолій. К., 2001.

60. Качмарчик Я. Гетьман Богдан Хмельницький. Перемишль; Львів, 1996.
61. Коваленко О. Б. Полуботок – політик і людина. Чернігів, 1996.
62. Когут З. Російський централізм і українська автономія: Ліквідація Гетьманщини, 1760–1830 / пер. з англ. К., 1996.
63. Коліївщина: право на повстання: зб. наукових і науково-популярних статей, присвячений 250-літтю національно-визвольного повстання 1768–1770 років / упоряд. Є. Букет. К., 2020.
64. Кононенко В. Модернізація Гетьманщини: проекти козацької адміністрації 1687–1764 рр. К., 2017
65. Корчмарик Б. Духовні впливи Києва на Московщину в добу Гетьманської України. Львів, 1993.
66. Костомаров М. Богдан Хмельницький: іст. нарис. К., 1992.
67. Костомаров Н. И. Мазепа. М., 1992.
68. Кресін О.В. Політико-правова спадщина української політичної еміграції першої половини XVIII століття. К., 2001.
69. Крикун М. Згін населення з Правобережної України в Лівобережну 1711–1712 років (До питання про політику Петра I стосовно України). *Україна модерна*. Львів, 1996. Ч. 1.
70. Крип'якевич І. П. Богдан Хмельницький / відп. ред. Ф. П. Шевченко, І. Л. Бутич, Я. Д. Ісаєвич. 2-е вид., виправ. і доповн. Львів, 1990.
71. Круглова Т.А. Экономическая структура городских хозяйств Левобережной Украины в XVIII в. (по материалах Генеральной описи 1765–1769 гг.). М., 1986.
72. Крупницький Б. Гетьман Данило Апостол та його доба. К., 2004.
73. Крупницький Б. Гетьман Мазепа та його доба / пер. з нім. О. Струкевича. К., 2003.
74. Крупницький Б. Гетьман Пилип Орлик (1672–1742): його життя і доля. К., 1991.
75. Курас Г. Життя і смерть Петра Дорошенка. *Київ. старовина*. 1993. № 4.
76. Кучернюк М. Ф. Джерела про російсько-українські політичні зв'язки в роки Визвольної війни українського народу (1648–1654). Львів, 1980.
77. Леп'явко С. Доля могили Петра Дорошенка. *Пам'ятки України*. 1992. Ч. 2–3.
78. Липинський В. Данило Братковський. *Волинь*. Луцьк, 1995. Ч. 2.
79. Липинський В. Україна на переломі 1657–1659: Замітки до історії українського державного будівництва в XVII. Філадельфія, 1991.
80. Листи Івана Мазепи. 1687–1691 / упоряд. В.Станіславський. К., 2002. Т. 1.
81. Листи Івана Мазепи. 1692–1709 / Упоряд. В.Станіславський. – К., 2010 – Т. 2.
82. Листи Івана Сірка / упоряд. Ю. Мицик, М. Кравець / Матеріали до укр. дипломатарію. К., 1995.

83. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: У 2 т. К., 1994. Т. 1.
84. Літопис гадяцького полковника Григорія Грабянки / упоряд. Р. Іванченко. К., 1992.
85. Літопис Самовидця / вид. підгот. Я. Дзира. К., 1971.
86. Максимович М. О. Воспоминание о Богдане Хмельницком. *Киевъ явился градомъ великимъ...* Вибр. українознавчі твори. К., 1994. С. 237–244.
87. Маланюк Є. Книга спостережень. К., 1995.
88. Мацьків Т. Гетьман Іван Мазепа в західноєвропейських джерелах 1687–1709. К.; Полтава, 1995.
89. Мельник Л. Г. Боротьба за українську державність (XVII ст.). К., 1995.
90. Микитась В. Давньоукраїнські студенти і професори. К., 1994.
91. Мицик Ю., о. З листування Івана Виговського. *Укр. археограф. щорічн.* Нова серія. Вип. 13/14. К., 2009. С. 511–531.
92. Мицик Ю., о. Гетьман Іван Виговський. К., 2004.
93. Мицик Ю., о. Іван Сірко. К., 2010.
94. Мицик Ю. Українська держава очима поляка. *Київ. старовина.* 1993. № 4.
95. Мицик Ю. А. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. у першоджерелах. *Укр. іст. журн.* 1998. № 6. С. 103–105.
96. Морозов О. Брати Золотаренки: Іван Золотаренко. *Сіверянський літопис.* 1995. № 5. С. 28–33.
97. Морозов О. Брати Золотаренки: Василь Золотаренко. *Сіверянський літопис.* 1995. № 6. С. 28–32.
98. Нововиявлені документи з історії національно-визвольної війни середини XVII ст. / упор. Ю. Мицик. *Укр. іст. журн.* 1988. № 6. С. 105–117.
99. Огієнко І. Українська церква. – К., 1993.
100. Оглоблин О. Гетьман Іван Мазепа та його доба / упоряд. І. Гирич, А.Атаманенко. 3-є вид., доп. і випр. Нью-Йорк; К.; Львів; Острог; Торонто, 2003.
101. Оглоблин О. Договір Петра Іваненка (Петрика) з Кримом. *Київ. старовина.* 1994. № 6.
102. Оглоблин О. Люди старої України та інші праці. Острог; Нью-Йорк, 2000.
103. Олександров П. Невідомі матеріали до історії зруйнування Запорозької Січі. *Розбудова держави.* 1995. Ч. 5–6.
104. Олійник О. Л. Запорозький зимівник. Запоріжжя, 1997.
105. Олянчин Д. Пункти Івана Виговського українським послам на Варшавський сейм 1659 року. *Записки НТШ.* Львів, 1991. Т. 222: Праці історико-філософської секції.
106. Описи Київського намісництва 70–80-х років XVIII ст. К., 1989.
107. Орлик П. Конституція, маніфести та літературна спадщина / упоряд. та примітки М. Трофимука, В. Шевчука. К., 2006.
108. Павленко С. Іван Мазепа. К., 2003.

109. Павленко С. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та прибічники. К., 2004.
110. Павло Полуботок – український гетьман / упоряд. В. О. Замлинський. К., 1990.
111. Падох Я. Грунтове судочинство на Лівобережній Україні у другій половині XVII–XVIII столітті / ред. О. Купчинський. Львів, 1994.
112. Панащенко В. Бунчукові товариші. *Київ. старовина*. 1997. № 5.
113. Панащенко В. В. Полкове управління в Україні (середина XVII–XVIII ст.). К., 1997.
114. Панащенко В. В. Соціальна еліта Гетьманщини (друга половина XVII–XVIII ст.). К., 1995.
115. Пашук А.Й. Суд і судочинство на Лівобережній Україні в XVII–XVIII ст. (1648–1782). Львів, 1967.
116. Переяславська рада 1654 року (Історіографія та дослідження). К., 2003.
117. Перша Конституція України гетьмана Пилипа Орлика. 1710 рік. К., 1994.
118. Плохій С. Походження словянських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі / автор. пер. з англ. К.: Критика, 2015.
119. Попович М. Нарис історії культури України. К., 1998.
120. Права, за якими судиться малоросійський народ 1743 р. / упоряд. К. А. Вислобоков. К., 1997.
121. Присяжні книги 1654 р. Білоцерківський та Ніжинський полки / упоряд.: Ю. Мицик, М. Кравець. К., 2003.
122. Пришляк В. Генеральний писар Михайло Турковський. *Ранньомодерна Україна на перехресті цивілізацій, культур, держав та регіонів*. К.: Інститут історії України НАН України, 2014. С. 142–158.
123. Пришляк В. Григорій Граб'янка (Історико-генеалогічна розвідка). Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. [зб. наук. праць]. Львів, 2011. Вип. 20: ACTES TESTANTIBUS: [ювілейний зб. на пошану Леонтія Войтовича]. С. 550–568. http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Uks/2011_20/36_Prushlyak.pdf
124. Пришляк В. Берестецька битва 1651 р. в історії України. *Національний пантеон “Козацькі могили”*: Історико-краєзнавчий нарис. Луцьк, 2003. С. 12–58.
125. Пришляк В. Данило Апостол: сподвижник чи відступник? *Іван Мазепа і мазепинці: Історія та культура України останньої третини XVII – початку XVIII ст.*: [наук. зб.] / упоряд. І. Скочиляс. Львів, 2011. С. 112–125.
126. Пришляк В. До історії взаємин між західними і східними землями України за доби Гетьманщини. *Україна в минулому*. К.; Львів, 1992. Вип. 1. С. 72–82.
127. Пришляк В. До питання про міжрегіональний та міждержавний товарообмін в українських землях першої половини XVIII століття. *Записки НТШ*. Львів, 1997. Т. ССXXXIII: Праці Історично-філософської секції. С. 47–68.

128. Пришляк В. До питання про торговельні комунікації і митні системи українських земель першої половини XVIII століття. *Записки НТШ*. Львів, 2000. Т. ССXL: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. С. 376–395, картосхема “Торговельні шляхи українських земель. XVII – 60-ті роки XVIII століття”.
129. Пришляк В. “Коротка передишка часів Апостола”: Гетьманщина у 1727–1734 роках. *Україна крізь віки: Збірник наукових праць на пошану академіка НАН України, професора Валерія Смоля. К., 2010. С. 568–591. <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-5552-4/31.pdf>*
130. Пришляк В. Козацький Гетьманат часів Данила Апостола: протиріччя між гетьманською та імперською системами влади. *СОЦІУМ. Альманах соціальної історії*. Вип. 9. К., 2010. С. 159–173. <http://history.org.ua/JournALL/socium/9/9.pdf>
131. Пришляк В. Культурний простір Гетьманщини доби Данила Апостола. *Studia Ucrainica Varsoviensia*. № 3. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2015. S. 331–346. <http://31.186.81.235:8080/api/files/view/235680.pdf>
132. Пришляк В., Гжеськов’як Р., Циганок О. «Щасливе пророцтво», або «Прогностик щасливий»: панегірик Пилипа Орлика миргородському полковникові Данилу Апостолу / з літературної спадщини. *Сіверянський літопис: Всеукраїнський науковий журнал*. 2019. № 1 (145): січень–лютий. С. 203–220. http://www.siver-litopis.cn.ua/arh/2019/siver_01_19.pdf
133. Пришляк В. Пилип Орлик і Данило Апостол: однодумці чи неприятели? *Пилип Орлик: життя, політика, тексти: [матеріали Міжнар. наук. конф. “Ad Fontes” до 300-ліття Бендерської конституції 1710 р.]*, (Київ, НаУКМА, 14–16 жовтня 2010 року) / ред. Н. Яковенко. К.: Пульсари, 2011. С. 207–215.
134. Пришляк В. Соціальна еліта за гетьманування Данила Апостола. *Українська держава другої половини XVII–XVIII ст.: політика, суспільство, культура*. К.: Інститут історії України НАН України, 2014. С. 159–202.
135. Пришляк В. Торговля в Гетманщині періода Івана Мазепи. *Иван Мазепа та його доба / Ivan Mazepa is kora / Иван Мазепа и его эпоха: Матеріали міжнар. наук. конф. (Будапешт, листопад 2000 р.) / укл. О. Русин. Ужгород / Uzhorod, 2001. С. 40–46.*
136. Пришляк В. Торговці Гетьманщини у першій половині XVIII ст. *Київ. старовина*. 2001. № 6 (342). С. 66–72.
137. Пришляк В. “Что за прежныхъ гетмановъ резиденція гетманская была в Батуринѣ”: спроба віднови гетьманської столиці за Данила Апостола. *Сіверянський літопис*. 2014. № 6 (120): листопад – грудень. С. 93–103. http://www.siver-litopys.cn.ua/arch/2014/6_14.pdf

138. Прицак О. Один чи два договори Пилипа Орлика з Туреччиною на початку другого десятиріччя вісімнадцятого століття? *Укр. археогр. щорічн.* К., 1992. Вип. 1. С. 307–320.
139. Протокол допиту гайдамаки Семена Гаркуші. *Укр. іст. журн.* 1990. № 10, 11.
140. Прощение малороссийского шляхетства и старшин вместе с гетманом о восстановлении разных старинных прав Малороссии. *Укр. іст. журн.* 1993. № 7–8, 9.
141. Пункты секретные тайному советнику Федору Наумову. *Укр. іст. журн.* 1993. № 2–3.
142. Путро А. И. Левобережная Украина в составе Российского государства во второй половине XVIII века: некоторые вопросы социально-экономического и общественно-политического развития. К., 1988.
143. Путро О. З історії першої української політичної еміграції: за архівними джерелами 18 ст. *Сіверянський літопис.* 1998. № 5.
144. Путро О. Останній гетьман. *Київ. старовина.* 1993. № 2.
145. Путро О. І. Гетьман Кирило Розумовський та його доба (з історії українського державотворення XVIII ст.): в 2 ч. К., 2008.
146. Радакова О. Українські козаки на Ладозькім каналі. *Український світ.* 1992. № 3–6.
147. Радовський В. Допит Войнаровського, небожа Івана Мазепи. *Дзвін.* 1992. № 7–8. С.123–126.
148. Реєстр Війська Запорозького 1649 року / упоряд. О. Тодійчук. К., 1995.
149. Резакевич К. Про могилу Івана Мазепи. *Київ. старовина.* 1995. № 3.
150. Ричка В. У пошуках поховання гетьмана. *Київ. старовина.* 1995. № 3.
151. Рігельман О. І. Літописна оповідь про Малу Росію та її народ і козаків узагалі / упоряд. П. Сас, В. Щербак. К., 1994.
152. Різниченко В. Пилип Орлик – гетьман України; Борщак І. Великий мазепинець Григор Орлик: Іст. оповіді. К., 1996.
153. Різниченко В. Пилип Орлик (Гетьман-емігрант). Його життя й діяльність. К., 1918 [репр. вид 1991 р.].
154. Руїна: друга половина XVII ст. / упор., передмова О. І. Гуржія. К., 1996.
155. Сагановіч Г. Невядомая вайна. 1654–1667. Мінск, 1995.
156. Санин Г. А. Отношение России и Украины с Крымским ханством в середине XVII века. М., 1987.
157. Сапухіна Л. П. Полуботківські архіви і Сумщина [Про наказного гетьмана П. Л. Полуботка та його легендарний вклад у банк Ост-Індської компанії]. *Укр. іст. журн.* 1992. № 3.

158. Свешніков І.К. Битва під Берестечком. Львів, 1993.
159. Сердюк І. Маленький дорослий: Дитина й дитинство в Гетьманщині XVIII ст. К., 2018.
160. Сергієнко Г. Я. Визвольний рух на Правобережній Україні в кінці XVII і на початку XVIII ст. К., 1963.
161. Сигидин М. В. Про загибель Данила Нечая. *Укр. іст. журн.* 1992. № 6.
162. Скальковський А. О. Історія Нової Січі, або останнього Коша Запорозького. Дніпропетровськ, 1994.
163. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький. Соціально-політичний портрет. 3-е, доопрац. вид. К.: Темпора, 2009.
164. Смолій В., Степанков В. Петро Дорошенко: політичний портрет. К.: Темпора, 2011.
165. Смолій В., Степанков В. Переддень Руїни (1650–1670 рр.). *Київ. старовина.* 1993. № 6.
166. Смолій В. А. Максим Залізняк. *Укр. іст. журн.* 1990. № 3.
167. Смолій В. А. Про деякі дискусійні питання історії Коліївщини. *Укр. іст. журн.* 1993. № 10.
168. Смолій В. А., Степанков В. С. Богдан Хмельницький. Хроніка життя та діяльності. К., 1994.
169. Смолій В. А., Степанков В. С. Українська національна революція 1648–1676 рр. К. 2009.
170. Статті Богдана Хмельницького. *Пам'ятки України.* 1991. № 2.
171. Степанков В. С. Аграрна політика Богдана Хмельницького (1648–1657). *Феодалізм на Україні: Зб. наук. ст.* К., 1990. С. 52–66.
172. Степанков В. С. Гетьманство Івана Виговського: соціально-політична боротьба і проблема державного будівництва (серпень 1657 – вересень 1659 р.). *Середньовічна Україна: Зб. наук. пр.* К., 1994. Вип. 1.
173. Степанков В. С. Українська революція 1648–1676 рр. у контексті європейського революційного руху XVI–XVII ст.: спроба порівняльного аналізу *Укр. іст. журн.* 1997. № 1.
174. Стороженко І. С. Богдан Хмельницький і воєнне мистецтво у Визвольній війні українського народу середини XVII ст. Кн. I: Воєнні дії 1648–1652 рр. Дніпропетровськ, 1996.
175. Струкевич О. Друга Малоросійська колегія та політична автономія України. *Старожитності.* 1993. Ч. 11–12.
176. Струкевич О. К. Генеральний підскарбій Яків Маркович. *Укр. іст. журн.* 1997. № 5.

177. Струкевич О. К. Про остаточне знищення гетьманства на Україні та заснування другої Малоросійської колегії. *Укр. іст. журн.* 1993. № 7–8.
178. Струкевич О. К. Україна-Гетьманщина та Російська імперія протягом 50–80-х рр. XVIII ст. (політико-адміністративний аспект проблеми). К., 1996.
179. Субтельний О. Мазепинці: Український сепаратизм на початку XVIII ст. / пер. з англ. К., 1994.
180. Субтельний О. Порівняльний підхід у дослідженні постаті Мазепи. *Укр. іст. журн.* 1991. № 2. С. 125–129.
181. Таїрова-Яковлева Т. Гетьмани України. Історії про славу, трагедії та мужність / пер. з рос. Н. Єгоровець. Київ, 2015.
182. Таїрова-Яковлева Т. Іван Мазепа і Російська імперія: історія “зради” / пер. з рос. о. Ю. Мицика. Київ, 2013.
183. Таїрова-Яковлева Т. Коліївщина: великі ілюзії / пер. з рос. Т. Кришталовської. К., 2019.
184. Таїрова-Яковлева Т. Инкорпорация: Россия и Украина после Переяславской рады (1654–1658). К., 2017.
185. Тис-Крохмалюк Ю. Бої Хмельницького. Мюнхен, 1954; передрук: Львів, 1994.
186. Трофимук О. Розмова з Ехо: “Hippomenes sarmascki...” Пилипа Орлика. *Mediaevalia Ucrainica : Ментальність та історія ідей.* К., 1996. № 3. С. 98–119.
187. Українська держава другої половини XVII–XVIII ст.: політика, суспільство, культура / ред. В. Смолій. К., 2014.
188. Український Гетьманат: нариси історії національного державотворення XVII – XVIII ст. У 2 кн. / ред. кол.: В. Смолій та ін.; НАН України, Інститут історії України. К., 2018. <http://resource.history.org.ua/item/0013665>
189. Універсали Богдана Хмельницького 1648–1657 / упоряд. І. Крип’якевич, І. Бутич. К., 1998.
190. Універсали Івана Мазепи 1687–1709 / упоряд. І. Бутич. К.; Львів, 2002. Ч. I.
191. Універсали Івана Мазепи 1687–1709 / упоряд. І. Бутич, В. Ринсевич. К.; Львів, 2006. Ч. II.
192. Універсали Павла Полуботка (1722–1723) / упоряд. В. Ринсевич. К., 2009.
193. Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657–1687) / упоряд. І. Бутич, В. Ринсевич, І. Тесленко. К.; Львів, 2004.
194. Федорук Я. Віленський договір 1656 року. Східноєвропейська криза і Україна у серелині XVII століття. К., 2011.

195. Федорук Я. Зовнішньополітична діяльність Богдана Хмельницького і формування його політичної програми (1648 – серпень 1649 рр.). Львів, 1993.
196. Федорук Я. О. Міжнародна дипломатія і політика України 1654-1657. Ч. I: 1654 рік. Львів, 1996.
197. Федорук Я. Універсали та листи Богдана Хмельницького (11 доп.). *Україна модерна*. Львів, 1996. Ч. 1. С. 135–145.
198. Ханенко М. Діаріуш, або журнал... *Київ. старовина*. 1993. № 6; 1994. № 1.
199. Харишин М. В. Історія підпорядкування Української Православної церкви Московському патріархату. К., 1995.
200. Хегман Б. Пилип Орлик у Швеції (1716–1719 рр.). *Укр. іст. журн*. 1996. № 3.
201. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія. К., 1981.
202. Храбан Г. Ю. Спалах гніву народного. Антифеодальне, народно-визвольне постання на Правобережній Україні у 1768–1769 рр. К., 1989.
203. Чухліб Т. Козаки і монархи. Міжнародні відносини ранньомодерної Української держави 1648–1721 рр. 3-тє вид., виправл. і доповн. К., 2009.
204. Чухліб Т. Секрети українського полівасалітету. Хмельницький – Дорошенко – Мазепа. К., 2011.
205. Чухліб Т. Магнат, козак і гайдамака. Боротьба за владу Русі-України з Коронаю Польською (1569–1769 рр.). К., 2018.
206. Шевальє П. Історія війни козаків проти Польщі / пер. з фр. К., 1993.
207. Шевчук В. Козацька держава: Етюди до історії українського державотворення. К., 1995.
208. Шерер Ж.-Б. Літопис Малоросії, або козаків-запорожців / пер. з фр. К., 1994.
209. Шледер Й. Г. Театр Європи. *Жовтень*. 1985. № 7. С. 83–91.
210. Яворницький Д. І. Іван Дмитрович Сірко, славний кошовий отаман війська запорізьких низових козаків. Дніпропетровськ, 1990.
211. Яворницький Д. І. Історія запорізьких козаків / пер. з рос. І. Сварник. К., 2015.
212. Яковенко Н. Гетьманська Україна під колесами просвітницьких ідеалів. *Сучасність*. 1997. № 9.
213. Яковлева Т. Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII ст. Причини і початок Руїни. К., 1998.
214. Яковлева Т. Іван Богун-Федорович. *Київ. старовина*. 1992. № 5.
215. Яковлева Т. Іван Виговський: істина та вимисел. *Київ. старовина*. 1998. № 3. С. 141–159.

216. Яковлева Т. Руїна Гетьманщини: Від Переяславської ради-2 до Андрусівської угоди (1659–1667 рр.). К., 2003.
217. Ярова Г. Герб Пилипа Орлика. *Неопалима купина*: Народознавство. Історія. Архіви. 1993. № 1.
218. Sysyn F. E. *Between Poland and Ukraine: The Dilemma of Adam Kysil, 1600–1653*. Cambridge, Mass., 1985.
219. *The Diariusz podróży of Pylyp Orlyk (1720–1726)* / Гарвардська бібліотека давнього письменства. Корпус текстів. Т. V. Cambridge, Mass., 1989.
220. *The Diariusz podróży of Pylyp Orlyk (1727–1731)* / Гарвардська бібліотека давнього письменства. Корпус текстів. Т. VI. Cambridge, Mass., 1988.

Форми поточного і підсумкового контролю	Семінар, модульні контрольні роботи, залік
Політика оцінювання	
Політика щодо дедлайнів	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний листок непрацездатності).
Політика щодо академічної доброчесності	Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програми на навчальних платформах Zoom, Office 365, Moodle).
Політика щодо	Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання,

Відвідування	за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба і т. ін.) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем.
Оцінювання	
Види оцінювання	Бал
Опитування під час занять – усно	40
Загальна сума	100
Шкала оцінювання	
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Не зараховано
Кафедра	Історії України та археології
Викладач	В. В. Пришляк
Консультації	

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри історії України та археології

протокол № ___ від _____ 2020 р.

Завідувач кафедри: _____ (проф. В. К. Баран)